

УДК 351.316.6

[https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-1\(26\)-177-189](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-1(26)-177-189)

Новаченко Тетяна Василівна,
доктор наук з державного управління,
доцент, професор кафедри публічної
політики та політичної аналітики На-
ціональної академії державного управ-
ління при Президентові України, 03057,
м. Київ, вул. Антона Цедіка, 20, тел.: +38
(097) 421 05 48, e-mail: tatnov9@yahoo.com,
<https://orcid.org/0000-0002-7306-0712>

Новаченко Татьяна Васильевна,
доктор наук по государственному управ-
лению, доцент, профессор кафедры пу-
бличного управления и политической
аналитики Национальной академии го-
сударственного управления при Прези-
денте Украины, 03057, г. Киев, ул. Анто-
на Цедика, 20, тел.: +38 (097) 421 05 48,
e-mail: tatnov9@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0002-7306-0712>

Novachenko Tetyana Vasyliivna,

Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Professor, of the Department of Public Policy and Political Analytics National Academy of Public Administration, Office of the President of Ukraine, 03057, Kyiv, Str. Antona Tsedika, 20, mob.: +38 (097) 421 05 48, e-mail: tatnov9@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0002-7306-0712>

“ІДЕАЛ” КЕРІВНИКА В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОСТІ ЕПОХИ ПОСТМОДЕРНУ

Анотація. Схарактеризовано інноваційну сутність епохи постмодерну, оскільки у самій її назві не визначається щось конкретне, і тільки “пост-” дозволяє уявити множинність прихованого та його глибинну невизначеність. Динаміка розвитку інноваційності постмодерного суспільства — це постійний процес подолання одних видів соціально організованих стереотипів та утворення нових, що починається з “вертикалі”, того архетипового, що пізнається інтуїтивно незалежно від будь-яких нашарувань часу, що означає домінування стереотипу над індивідуальним волевиявленням, особистісними рисами й прагненнями.

Цей процес обходиться без консерватизму, виступаючи духом радикального оновлення. Новизною є те, що цей дух має онтологічний характер і пов'язується не з поступовим удосконаленням чогось колишнього, а з уявленням абсолютної досконалості — “ідеалу”. “Ідеал” є специфічно людською формою життєдіяльності, бо передбачає спеціальне створення образу мети діяльності для її фактичного здійснення.

Проаналізовано праці Ж. Дюрана, який вводить у науковий обіг поняття *l'imaginaire* — “уява”, наголошуючи на її первинності, що окреслюється міфами, архетипами, символами та сюжетами і створює внутрішній вимір об'єктів та суб'єктів світу. Окреслено основи для розгортання особливої “онтології іманіжера” як матриці колективного несвідомого — уявного образу, яким є “ідеал” керівника в публічному управлінні. Проводиться аналогія між структурою імажинера та його змістом із соціальними процесами, що розгортаються на рівні архетипів “персона” та “самість” — соціологічному вимірі людини в її взаємозв'язку з соціальними структурами, процесами, інститутами, а також статусами і ролями.

Обґрунтовано, що синхронічність індивідуального і колективного несвідомого складає “ідеал” керівника в публічному управлінні, який може втрачати зв'язок із конкретним об'єктом, однак зберігати його типові риси.

Ключові слова: постмодерн, “ідеал”, уявне, колективне несвідоме імажинер, керівник, публічне управління.

ИДЕАЛ РУКОВОДИТЕЛЯ В ПУБЛИЧНОМ УПРАВЛЕННІ В КОНТЕКСТЕ ИННОВАЦИОННОСТИ ЭПОХИ ПОСТМОДЕРНА

Аннотация. Представлено характеристику инновационной сущности эпохи постмодерна, поскольку само ее название не конкретизировано, и только “пост-” позволяет представить множественность скрытого и ее глубинную неопределенность. Динамика развития инновационности постмодерного общества — это постоянный процесс преодоления одних видов социально организованных стереотипов и образования новых, что начинается с “вертикали”, того архетипного, что познается интуитивно независимо от наслоений времени, что означает, доминирование стереотипа над индивидуальным волеизъявлением, личностными чертами и устремлениями. Этот процесс обходится без консерватизма, выступая духом радикального обновления. Новизной является то, что этот дух имеет онтологический характер и связывается не с постепенным совершенствованием чего-то прежнего, а с представлением абсолютного совершенства — “идеала”. “Идеал” является специфически человеческой формой жизнедеятельности, ибо предполагает специальное создание образа цели деятельности для ее фактического осуществления.

Проанализированы работы Ж. Дюрана, который вводит в научный оборот понятие *l'imaginaire* — “воображение”, подчеркивая его первичность, которая определяется мифами, архетипами, символами и сюжетами, создавая

внутреннее измерение объектов и субъектов мира. Установлены основы для развертывания особой “онтологии иманижера” как матрицы коллективного бессознательного — воображаемого образа, которым является “идеал” руководителя в публичном управлении. Проводится аналогия между структурой иманижера и его содержанием с социальными процессами, разворачивающимися на уровне архетипов “персона” и “самость” — социологическом измерении человека в его взаимосвязи с социальными структурами, процессами, институтами, а также статусами и ролями.

Обосновано, что синхроничность индивидуального и коллективного бессознательного составляет “идеал” руководителя в публичном управлении, который может терять связь с конкретным объектом, однако хранить его типичные черты.

Ключевые слова: постмодерн, “идеал”, воображение, коллективное бессознательное, иманижер, руководитель, публичное управление.

THE ‘IDEAL’ OF THE MANAGER IN THE PUBLIC MANAGEMENT IN CONTEXT OF INNOVATION OF THE POSTMODERN ERA

Abstract. The article describes the innovative essence of the postmodern era, because its very name does not define something specific, but only ‘post-’ allows us to imagine the plurality of the hidden and its deep uncertainty. The dynamics of innovation in the postmodern society is a constant process of overcoming some types of socially organized stereotypes and the formation of new ones, starting with the ‘vertical’, the archetypal, intuitively recognizable regardless of any time, which means the dominance of stereotypes over individual will, personal traits and aspirations.

This process is without conservatism, acting in the spirit of radical renewal. The novelty is that this spirit has an ontological character and is associated not with the gradual improvement of something former, but with the idea of absolute perfection — the ‘ideal’. The ‘ideal’ is a specific human form of life, because it involves a special creation of the image of the purpose of activity for its actual implementation.

The work of G. Durand is analyzed, which introduces into scientific circulation the concept of l’imaginaire — imagination, emphasizing its primacy, which is outlined by myths, archetypes, symbols and plots and creates the inner dimension of objects and subjects of the world. The basis for the development of a special ‘ontology of the imaginary’ as a matrix of the collective unconscious — the imaginary image, which is the ‘ideal’ of the manager in the public management. An analogy is made between the structure of the imaginary and its content with social processes that unfold at the level of archetypes ‘persona’ and ‘self’ — the sociological dimension of man in his relationship with social structures, processes, institutions, and statuses and roles.

It is substantiated that the synchronicity of the individual and the collective unconscious is the ‘ideal’ of the manager in the public management who may lose touch with a particular object, but retain its typical features.

Keywords: postmodern, 'ideal', imaginary, collective unconscious imaginary, manager, public management.

Постановка проблеми. Україна переживає складний період становлення та розвитку суспільного життя за демократичними стандартами, що фокусуються в усіх його параметрах. Значною мірою цьому сприяють глокалізаційні процеси, що стимулюють утворення єдиного інформаційного/віртуального простору, культурно-соціальної та політичної множинності, нової системи стимулів і мотивів в діяльності людини, її інноваційної активності, зміни модусу ідентичності, поєднання матеріальних цінностей з духовними, а можливо і пріоритет останніх.

Все це відбувається на основі докорінних змін, що зазнають як зовнішні — інституційні форми соціальної реальності так і внутрішні — психосоціальна природа людини і суспільства, утверджуючи гуманістичні ціннісні засади. Однак ця трансформація, супроводжуються системними конфліктами і кризами, призводячи до інверсії, що суттєво впливає на "соціальне самопочуття" населення України, провокуючи своєрідні відпливи в їх індивідуальній та колективній свідомості. Співвідносно до вимог сучасної епохи, що пов'язана з новими соціальними та психосоціальними проявами, наукова спільнота шукає адекватні методології, які б давали змогу керівникам в системі публічного управління глибше усвідомлювати й розуміти ту чи іншу управлінську ситуацію, використовуючи життєвий досвід для

розвитку не лише своєї особистості, а й організації, спільноти, колективу та групи, які перебувають у взаємодії і до яких причетна особистість керівника. В окресленому контексті важливим є те, що взаємодія, яка відбувається між соціумом — суб'єктом "Ми" та індивідуумом — суб'єктом "Я", ґрунтується на індивідуальній психіці тієї чи іншої особи та соціальної психіці певної спільноти, яка характеризує параметри цілісності суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Представлена наукова розвідка ґрунтується на працях французьких учених, зокрема: Жильбера Дюрана — соціолога, антрополога, релігієзнавця, дослідника форм і функцій уявного та його учня — сучасного вченого соціолога Мішеля Маффесолі.

Вивчення доробку Ж. Дюрана "Антропологічні структури уяви", дозволяє констатувати, що уяву вчений визначає первинною, а її зміст окреслює міфами, архетипами, символами та сюжетами, що створює внутрішній вимір об'єктів та суб'єктів світу. Ж. Дюран вводить у науковий обіг поняття *l'imaginaire* — уявний, вкладаючи у нього такі смисли: уява, як здатність (інстанція); уявне, що штучно відтворюється через фантазію; витоки (джерело) прояви фантазії; процес уяви; щось, що є спільним для усього. Тож, "імажинер" — це єдине, що існує, а оточуючий світ є результатом вільної гри уяви [1].

Відповідно, ми отримуємо основи для розгортання особливої “онтології іманижера” — уявного образу, яким може бути “ідеал” керівника в публічному управлінні.

Наукові розробки Мішеля Маффесолі, присвячені множинним феноменам постмодерної епохи — глобальній масовізації, трансформаціям політики і політичної галузі, сфері повсякденного і перетворенням сакрального, святкового в повсякденності, підпорядкування і насильства, явищам номадизму і новим підставам ідентичності в сучасному світі. Наскрізною проблемою досліджень ученого є феномен уявного — його втілення в соціальних і символічних формах. М. Маффесолі наголошує, що постмодернізм повторно відновлює, але на іншому рівні, зв’язок із цінностями передмодернізму, коли інакшість становить відправну точку соціальних зв’язків. Тому спільну волю, яка понад або поза інтелектуальними конструкціями забезпечує міцність суспільства, ґрунтуючись на силі розуму, тобто на нематеріальній цінності, можна назвати суспільним уявним. Тож, не лише розум, а й емоції, імітації та віруси за сприяння засобів інтерактивного спілкування різного порядку стали нашими щоденними реаліями [2].

Важливо, що праця М. Маффесолі “Хвала релятивізму” (вищенаведене посилання) перекладено на українську мову. Водночас українськими вченими вивчаються теорії М. Маффесолі, у яких автор не тільки ретельно аналізує актуальні феномени сучасності та характер взаємозв’язку між ними, а пропонує понятійну чіткість і зрозумілість стосовно щоден-

них явищ постмодерних суспільств [3–5].

Життя сучасного суспільства складається з низки переживань, уявлень, повсякденних емоцій, що спонує до створення соціальних мереж, віртуальних та інших спільнот та груп. Очевидною постає необхідність переосмислення множинних змін постмодерного українського суспільства шляхом застосування інноваційних наукових підходів, зокрема архетипного. Вагомим внеском у розвиток останнього стали наукові роботи засновника української школи архетипіки Е. Афоніна [6] та чималой кількості науковців-одномумців, дослідження яких дозволяють окреслити грані розуміння соціально-політичних феноменів, процесів та характерів і типів управлінців.

Мета статті — окреслити інноваційну сутність епохи постмодерну, що є основою для розгортання особливої “онтології іманижера” — уявного образу, яким є “ідеал”, керівника в публічному управлінні.

Виклад основного матеріалу. “Постмодерн” — сучасний цивілізаційний злам який науковці визначають як гіперреакцію на крайнощі модернізму, зауважуючи, що він є часом інтенсивного прояву суспільних та природних проблем нової якості. Поняття “постмодерн” уперше було вжито у 1917 році німецьким філософом Рудольфом Панвіцем, однак тільки у 1946 році А. Тойнбі визначив постмодерн як якісно новий етап розвитку західноєвропейської культури, що розпочався наприкінці ХІХ ст. і ознаменувався переходом від політики, що ґрунтується на мисленні в категоріях національних

держав, до політики, що враховує глобальний характер міжнародних відносин [7]. З 1979 р., (після виходу роботи Ж. Ф. Ліотара “Стан постмодернізму”), постмодернізм затверджується у статусі філософської теорії, що фіксує специфіку сучасної епохи в цілому, розвиваючись як нова стадія модернізму [8].

Тож, у другій половині ХХ ст. через низку обставин, а саме завдяки широкому розповсюдженню інформаційних технологій, виник новий тип культури — постмодерний.

На відміну від епохи Модерну, що трималася на ідеях прогресу, послідовного розвитку свободи, емансипації особистості, великої мети і великого героя, універсальності знань, індустріально-технічного розвитку, постмодерн — як нова тенденція модернізації, наповнився складними, суперечливими й специфічними за своєю сутністю явищами і процесами. Особливістю епохи постмодерну є проповідування творчого хаосу, динамізму, плюралізму, релятивізму й розуміння цілісності як поєднання частини і цілого, що розглядаються як рівноправні сутності, когерентності як узгодженості подій і процесів та компліментарності як доповнення одного іншим того, що, на перший погляд, виглядає несумісними.

Так, відповідно до постмодерну, кожен індивід чи кожне окреме співтовариство може бути центром світобудови і суддею всіх речей, що означає відсутність об’єктивної істини, котра, будучи один раз виявленою, має прийматися кожною раціональною особистістю. Тож, факт — це те, що видається достовірним будь-кому індивіду або співтовариству. Вони не

є об’ємними сутностями, з якими має узгоджуватися мислення людини, тому тільки дискусії з іншими вирішують якою повинна бути істина. У постмодерних суспільствах відбуваються зміни, які можуть бути як локальними, так і глобальними. Вони пов’язується з перетвореннями всієї суспільної конструкції, що дозволяє стверджувати про присутність двоєдиності її складових — креативної та консервативної. Перша пов’язана зі спрямуванням до експансії, що відбувається як на структурному, так і на символічному рівнях соціального життя. На структурному рівні експансія проявляється у спробі змінити межі груп, організацій і соціальних систем, у їх взаємодії і можливості розвитку нових ресурсів та нових рівнів структурної диференціації. На символічному рівні вона проявляється в комбінованій можливості розширення, раціоналізації та розвитку нових вимірів людського існування з проявами нових характеристик щодо існуючих вимірів. Так, поведінкова грань в епоху постмодерну передбачає приклад соціальної та індивідуальної поведінки, що означає домінування стереотипу над індивідуальним волевиявленням, особистісними рисами й прагненнями. Наведені умовиводи підтверджуються М. Маффесолі, який наголошує, що кожен індивід — це лише ланка у безперервному багатогранному та мікроскопічному ланцюзі, що виражає та кристалізує макросмос у цілому [9].

Це дозволяє нам розпізнати “персону” — маску яку можна змінити та пристосувати до різних ситуацій і обставин, значення якої полягає ли-

ше в тому, що вона використовується багатьма акторами. Саме через маску можна побачити те “інше”, що перебуває на задньому плані свідомості, тобто існує незалежно від неї, але як таке, що і робить особистісну свідомість можливою. Без цього “іншого” не може бути ні індивідуалізованої особистості, ні суб’єктивного центру, з яким пов’язуються події і переживання. Таке внутрішнє переконання у собі як особистості К. Г. Юнг називає “покликанням” або “призначенням”, коли будь-яка особистість є потенційною самістю, яка уособлює і віддзеркалює щось більше ніж вона сама, перебуваючи у взаємозв’язку з іншими людьми й “іншим”, що не є особистісним. Учений зауважує, що самість є цілісним і регулюючим центром особистості, який реалізується тоді, коли настануть інтеграція і гармонія всіх аспектів душі, свідомих і несвідомих [10, с. 453]. Водночас К. Г. Юнг акцентує увагу на тому, що зважитися на особистісний шлях, можна лише тоді, якщо він є найкращим виходом. Якщо б найкращим вважався б якийсь інший шлях, то замість такого, що належить особистості, проживався б і розвивався б інший шлях, який є суттю конвенції моральної, соціальної, політичної, філософської та релігійної природи. Той факт, що процвітають договори будь-якого виду, доводить, що більшість людей вибирає не особистісний їх шлях, внаслідок чого кожна людина розвиває не саму себе, а якийсь метод, а це означає, що вона розвиває щось колективно за рахунок особистісної цілісності. Конвенції ж самі по собі — бездушні механізми, здатні лише на те, щоб охопити рутину

життя. Проте творче життя завжди лежить по той бік конвенцій.

Отже, якщо гола рутинна життя панує у формі стародавніх договорів, то має відбутися руйнівний прорив творчих сил. Механізми угоди тримають людей несвідомими, тому що тоді вони можуть іти за звичаєм, не відчуваючи необхідності ухвалювати свідомі рішення. Такий несподіваний вплив є неминучим навіть для найкращої конвенції, проте і вона є страшною загрозою, тому що, як і у тварини, так і в людини настає паніка, коли виникають нові обставини, не визначені старими угодами. Особистість, проте, може не піддатися паніці тих, хто вже заходився тікати, тому що вона вже пережила жах, дійшовши до розуміння нового і мимоволі стала лідером [10, с. 387]. У контексті наведеного актуалізується думка про те, що особистість (персона) може реалізувати себе тільки у відносинах з іншими, а висловлювання Жильбера Дюрана про “міжперсональну силу”, котра надає нам змогу існувати і в “думках інших” [11] не тільки доводить а й “зобов’язує нас вийти за межі класичної дихотомії між суб’єктом і об’єктом, яка є основою всієї буржуазної філософії” [9, с. 45].

Таким чином, динаміка розвитку інноваційності постмодерного суспільства — це постійний процес подолання одних видів соціально організованих стереотипів та утворення нових. Вочевидь, що інноваційність постмодерного суспільства починається з “вертикалі”, того архетипового, що пізнається інтуїтивно незалежно від будь-яких нашарувань часу, оскільки належить не

минулому, а вічності. Архетип (грец. ἀρχή (arche) — початок і грец. τύπος (typos) — тип, образ; прототип, проформа) — прообраз, початковий образ, ідея, первісна форма для наступних утворень, повертає до колективного несвідомого, що складається із сильних первинних психічних образів — форм без змісту, первісних форм.

За висловом К. Юнга, “первинні образи — це найбільш давні і найбільш загальні форми уявлень людства. Вони рівною мірою являють собою як почуття, так і думки, вони навіть мають щось схоже на самостійне життя, неначе життя часткових душ, які можна побачити у тих філософських або гностичних системах, що мають своїми джерелами пізнання несвідомого. Ці первинні образи, або архетипи — психічне відображення постійного повторювання досвіду людства, повторюванні відбитки суб’єктивних реакцій” [12, с. 72–75]. Відкриття К. Г. Юнгом колективного несвідомого (архетипів), суттєво посприяло на розвиток образного мислення, яке розвинув Ж. Дюран, увівши у науковий обіг поняття “l’imaginaire” — імажинер, яке одночасно трактується як уява, те, що уявляється і той, хто уявляє [13, с. 351].

На думку Дугіна О. Г., саме імажинер є первинним, оскільки в процесі своєї “роботи” він створює внутрішню величину суб’єкта і об’єктів зовнішнього світу, складається з двох режимів зокрема: денного — діурну та нічного — ноктюрну, а також трьох різновидностей міфів — героїчних, містичних і драматичних як структурованої сукупності архетипів

і символів, що відображає властивості уяви, які притаманні йому від самого початку [14, с. 88].

Героїчний режим (діурн) уяви окреслюється принципом розділення — міфами, символами, практиками про розділення, розчленування, від’єднання, що діють в історії, суспільстві, мисленні. Він також є джерелом логічних операцій мислення й основою раціональності, логосу та волею до влади. До цього аспекту несвідомого відносяться соціальні структури з вертикальною симетрією.

Містичний режим уяви (ноктюрн) співвідноситься зі сферою приватного, а не публічного, у той час як драматичний режим уяви (ноктюрн) пов’язаний з міфами, символами та практиками про поглинання та синтез. Драматичний режим уяви відображає час та його ритми, зокрема він несе відповідальність за різноманітні форми горизонтальної мобільності. Символом драматичного ноктюрну є фігура андрогіна та графічні чи сюжетні образи, що пов’язуються з циклом (колом).

Отже, імажинер в цілому являє собою матрицю колективного несвідомого в її чистому стані — до перших диференціюють процеси індивідуалізації і поділу на режими і групи міфів. Внутрішня структура імажинера окреслює зразок для розгортання в подальшому всіх можливих соціальних структур, що є продуктами роботи базових режимів уяви.

Наведене дозволяє нам провести аналогію між структурою імажинера та його змістом із соціальними процесами, що розгортаються на рівні архетипів “персона” та “самість” — соціологічному вимірі людини в її

взаємозв'язку з соціальними структурами, процесами, інститутами, а також статусами і ролями.

Керівник в системі публічного управління, виконуючи свої функції, є соціальним суб'єктом, що постає у багатьох ролях. Це посадовець, який наділений правом керувати; це лідер, який здатний вести за собою підлеглих; це дипломат, який встановлює контакти з партнерами, передбачуючи та уникаючи можливість виникнення конфліктів; це наставник, який своїм професіоналізмом та моральними якостями, впливає на колектив і спрямовує його роботу у дусі служіння громадянам; це новатор, який спроможний визнати і впроваджувати інноваційні наукові досягнення і відкриття в процес публічного управління. Тож, для реалізації наведених рольових позицій, уміння керівника постає важливим фактором адекватної оцінки своїх професійних успіхів і невдач та визначення особистісних завдань для підвищення рівня компетентності. Водночас, за результати прийнятих рішень він несе відповідальність, усвідомлено виконуючи покладені на нього обов'язки, передбачаючи наслідки своїх вчинків, дій та бездіяльності як у сфері наданих повноважень так і суспільній сфері. Вочевидь, будь-яка діяльність керівника в системі публічного управління породжує питання про його моральний вибір як усвідомлене надання переваг тому чи іншому варіантові поведінки особистісних чи суспільних моральних настанов, що базуються на певних цінностях — усьому тому, що є значущим для особистості та суспільства і схвалюється більшістю людей,

відображаючись у їх свідомості у вигляді оціночних суджень. Добре відомо, що основною моральною нормою якої необхідно дотримуватися у відносинах з підлеглими — це збереження гідності кожного незалежно від того яке посаду посідає та чи інша людина. Однак на практиці буває не зовсім так, що також призводить до конфліктних ситуацій. Саме в цьому випадку ми спостерігаємо ціннісний конфлікт. Відмінності між своїми і чужими, між нами і ними набувають визначальне значення і стають домінуючим чинником індивідуальної і групової мотивації стосовно різних видів діяльності. Керівник перебуває в центрі уваги, його знають усі, про нього говорять, його наслідують, часто-густо несвідомо [15]. Наведені умовиводи дозволяють стверджувати про те, що інноваційний процес у постмодерному суспільстві, виступаючи духом радикального оновлення, обходить без консерватизму. Новизною є те, що цей дух має онтологічний характер і пов'язується не з поступовим удосконаленням чогось колишнього, а з уявленням абсолютної досконалості — “ідеалу” (франц. *idéal*, від грец. *ιδέα* — початок, першобраз, ідея, вища цінність).

Усім нам доводиться чути й самим уживати словосполучення “ідеальна дружба”, “ідеальний захід”, “ідеально виконане завдання”, “ідеальне вбрання” тощо. Очевидно, що у наведених прикладах слово “ідеальний” означає “найкращий”, “найдосконаліший”. Утіленням наших уявлень про досконалості людини є її фізичні, естетичні, розумові та моральні якості. В усі часи люди прагнули визначитися, яким є ідеальний набір чеснот. Безсумнів-

ними моральними ідеалами для багатьох людей є Ісус Христос, Будда чи Мухаммед, яким притаманні найкращі моральні якості: жертвовність, милосердя, мужність, сміливість, всепрощення, мудрість і безкорислива любов, що є символами духовності та гуманізму, який ґрунтується на визнанні людини найвищою цінністю. У цих постатях риси ідеальної людини поєднуються з божественністю, до якої так прагнуть люди у своєму намаганні бути кращими. Ідеальними посталями людства є також святі, пророки, провідники і подвижники. Так, на чотирісторічному шляху до незалежності Україна мала кілька типів яскравих особистостей. Це Богдан Хмельницький з усіма рисами вождя, що став засновником нації і держави, Тарас Шевченко — пророк і провідник у царині духу, Іван Франко — подвижник, який підніс українське. Добре відомо, що у колективній пам'яті українців є й інші приклади ідеальних постатей — це козак Мамай, Байда, Самійла Кішка та ін. Однак, як відомо, у поглядах на ідеали немає однастайності, проте всі ідеали мають одну спільну рису — вони прагнуть до чогось такого, що ще не досягнуто і є необхідним для розвитку і безпримусового співіснування індивідів в суспільстві. У цьому контексті актуалізується думка М. Маффесолі про те, що визначальним тепер є піднесення особистості у своїй сутності, а не перевага вивіщеного знання. У цій площині виявляється архетипова основа радощів, насолод та болю, що походять від природи. Так, ми знаходимося в центрі постмодерністського трайбалізму — визначення початково-

го, первісного та того, що в людині ближче до гумусу. Індивід здатний стати господарем своєї історії і, таким чином, творити з іншими людьми того ж типу Історію світу. Тож, чому “ідеал спільноти” має бути вагомим ніж “ідеал соціуму”? Однак, це є приводом для прояву людської теплоти. Братська горизонтальність, що властива трайбалізму, є причиною і наслідком того, що я назвав “соціальною еротикою” [9, с. 30].

Співвідносно наведеного зауважимо, що публічне управління постмодерного українського суспільства, конструюючись як “вертикально так і горизонтально”, перетворює громадянина з об'єкта владно-управлінського впливу на його суб'єкт, що проявляється у відсутності дистанції між владою і представниками суспільства, а також у паритетності їх можливого впливу щодо вирішення проблемних суспільних питань та прийняття управлінських рішень. Однак, очевидним є і те, що суб'єкти публічного управління, взаємодіючи не раз протистоять один одному, що окреслює вимогу перед керівником сполучати те, що важко суміщається. З погляду емоційного схвалення людей, він не повинен ламати нічого звичного, оскільки будь-які зміни обертаються втратою чогось, а люди ніколи не люблять втрат. Тож, керівник, як особистість, що набула самості, у якій проявляється індивідуальне та колективне несвідоме, відкриває можливості інноваційного поступу постмодерну. Розглядаючи світ як контекст власної діяльності, має бути готовим до творчої взаємодії визнання рівнозначності сторін, самодостатності кожного або його

спроможність на власне розуміння ситуації та інших її учасників. У такому процесі неминуче встановлюються відносини партнерства та гармонізується взаємодія протилежностей. Іншими словами, відкриваються можливості для громадської участі в публічному управлінні, взаємодії, пошуку шляхів узгодженості, партнерству, створення горизонтальних мереж, а також “емоційного сембіозу” і натхнення, що неминуче призводить до його розповсюдження.

Такий імажинер — уявний образ проявляє гнучкість, адаптує до сучасних реалій, сприяє оптимізації атмосфери високої довіри, створює умови для навчання, розвитку організаційної культури партнерства і співробітництва зі стійким “Я”, що нагромаджується в архетипі “Самість”.

Таким чином “ідеал” керівника в публічному управлінні постмодерного суспільства уявляється “ідеалом спільноти”, що поступово відокремлюється від конкретного образу керівника, однак залишає його типові ознаки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інноваційна сутність епохи постмодерну закладена у самій її назві, оскільки вона визначає не щось конкретне, а лише оте “пост-” дозволяє уявити множинність прихованого та його глибинну невизначеність. “Ідеал” є специфічно людською формою життєдіяльності, бо передбачає спеціальне створення образу мети діяльності для її фактичного здійснення. Однак, у своїй пам’яті людина утримує лише те, що для неї є найбільш важливим. Від-

криття архетипів дозволило розвинути образне мислення — імажинер з процесами персоніфікації, режимами і групами міфів, що є матрицею колективного несвідомого.

В контексті інноваційності епохи постмодерну “ідеал” керівника публічного управління уявляється в режимі драматичного міфу, основною функцією якого є “робота” з часом та його ритмами — синхронічністю індивідуального і колективного несвідомого, що складає “завершений” образ, який може втрачати зв’язок із конкретним об’єктом, однак зберігати його типові риси. Подальші дослідження можуть бути спрямовані для осмислення та пошуку орієнтирів для знаходження відповідей на множинні виклики постмодерну, зокрема і в системі публічного управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Durand G.* Les structures anthropologiques de l’imaginaire. Paris : Dunod, 1984. 535 p.
2. *Маффесолі М.* Хвала релятивізму // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2017. № 3 С. 37–48.
3. *Заєць Д.* “Indie-rock соціологія” Мішеля Маффесолі // Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2011. № 3. С. 74–83.
4. *Плющ В. А., Танчер В. В.* Трансформація політичного в етичне : Мишель Маффесолі про моральні цінності постмодерного соціуму // Український соціум. 2017. № 2. С. 37–47.
5. *Афонін Е. А., Плющ В. А.* Неотрайбалізм і сучасна політика децентралізації : аналіз ідей професора Сорбонни Мішеля Маффесолі // Публічне урядування. 2017. № 4. С. 34–47.

6. *Афонін Е., Мартинов А.* Теоретичні та методологічні аспекти розвитку української школи архетипіки // Публ. упр.: теорія та практика: зб. наук. пр. спец. вип. березень, 2015. X. С. 13–18.
7. *Тойнбі А.* Філософія культури. Становлення і розвиток. СПб. : Лань, 1988. 352 с.
8. *Ліотар Ж. Ф.* Стан постмодернізму. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lyotard_Jean-Francois/Sytuatsia_postmodernu/
9. *Маффесолі М.* Час племен Занепад індивідуалізму у постмодерному суспільстві. К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”. 2018. 262 с.
10. *Юнг К. Г.* Психологія бессознательного. М. : Канон, 2001. 397 с.
11. *Durand G.* Le Retour des immortels, Le Temps de la réflexion, Paris, Gallimard, 1982, p. 207, 219.
12. *Юнг К. Г.* Человек и его символы М.-Л. фон Франц, Д. Хендерсен и др.; СПб., 1996. 454 с.
13. Французько-український словник / укл.: О. О. Андрієвська, Л. А. Яворовська. Editions P.I.U.F. Paris, 1994. 792 с.
14. *Дугін А. Г.* Соціологія воображення. Введення в структурну соціологію. М., 2010. 564 с.
15. *Новаченко Т. В.* Архетипова парадигма керівника в державному управлінні: монографія. Ніжин-К., 2013. 320 с.
3. *Zaiets D.* (2011). “Indie-rock sotsiologhiia” Mishelia Maffesoli [“Indie-rock sociology” by Michel Maffesoli]. *Sotsiologhiia : teoriia, metody, marketynh – Sociology: theory, methods, marketing*, 3, 74–83 [in Ukrainian].
4. *Pliushch V. A, Tancher V. V.* (2017). Transformatsiia politychnoho v etychno : Myshel Yaffesoli pro moralni tsinnosti postmodernoho sotsiumu [Transformation of the political into the ethical: Michel Maffesoli on the moral values of postmodern society]. *Ukrainskyi sotsium – Ukrainian society*, 2, 37–47 [in Ukrainian].
5. *Afonin E. A., Pliushch V. A.* (2017). Neotraibalizm i suchasna polityka detsentralizatsii : analiz idei profesora Sorbonny Mishelia Maffesoli [Neotribalism and modern policy of decentralization: an analysis of the ideas of Professor Sorbonne Michel Maffesoli]. *Publichne uriaduvannia – Public Administration*, 4, 34–47 [in Ukrainian].
6. *Afonin E., Martynov A.* (2015). Teoretychni ta metodolohichni aspekty rozvytku ukrainskoi shkoly arkhetypiky [Theoretical and methodological aspects of the development of the Ukrainian school of archetypes]. *Publich. upr. – Public Administration*, 1, 13–18 [in Ukrainian].
7. *Toynbee A.* (1988). *Filosofiiia kultury. Stanovlenie i razvitie* [Philosophy of Culture. Formation and development]. Saint Petersburg: Lan [in Russian].
8. *Lyotard J. F.* (1995). Stan postmodernizmu [The postmodern situation]. (Yu. Dzhalai, Trans). *Filosofska i sotsiologichna dumka – Philosophical and sociological thought*, 5/6, 15–38. Retrieved from https://chtyvo.org.ua/authors/Lyotard_Jean-Francois/Sytuatsia_postmodernu/ [in Ukrainian].
9. *Maffesoli M.* (2018). *Chas plemen. Zaneпад indyvidualizmu u postmodernomu susilstvi* [The Time of the Tribes:

REFERENCES

1. *Durand G.* (1984). *Les structures anthropologiques de l'imaginaire*. Paris: Dunod [in French].
2. *Maffesoli M.* (2017). Khvala relatyvizmu [Praise for relativism]. *Sotsiologhiia: teoriia, metody, marketynh – Sociology: theory, methods, marketing*, 3, 37–48 [in Ukrainian].

- The Decline of Individualism in Mass Society]. Kyiv: Vydavnychiy dim "Kyievo-Mohylianska akademiia" [in Ukrainian].
10. Junh K. G. (2001). *Psikhologiiia bessoznatelnogo* [Psychology of the unconscious]. Moscow: Kanon [in Russian].
 11. Durand G. (1982). *Le Retour des immortels, Le Temps de la réflexion*. Paris: Gallimard [in French].
 12. Junh K. G., et al. (1996). *Chelovek i ego simvol'y* [Man and his symbols]. Saint Petersburg [in Russian].
 13. Andriivska O. O., Yavorovska L. A. (1994). *Frantsuzko-ukrainskyi slovnyk* [French-Ukrainian dictionary]. Paris: Editions P.I.U.F. [in Ukrainian].
 14. Dugin A. G. (2010). *Sotciologiiia voo-brazheniia. Vvedenie v strukturnuiu sotciologiiiu* [Sociology of imagination. Introduction to structural sociology]. Moscow [in Russian].
 15. Novachenko T. V. (2013). *Arkhetypova paradyhma kerivnyka v derzhavnomu upravlinnia* [Archetypal paradigm of the head in public administration]. Nizhyn-Kyiv [in Ukrainian].